

թիւն մը կազմելու համար ։ Կը զարմանայի այսպիսի լեզու մը լսելով, որ ինչ բարոյական անիրաւ կը թուէր ։

Ինչպէս կարելի է, ըսի, որ դուք բանաւոր դասիք քանակական օրուան զինարարութեամբ մը առանց պաշարի՝ երկու միլիոն բնակիչ ունեցող քաղաքի մը համար, որ զրիթէ երեք ամէն ի վեր պաշարուած է ։

— Ո՛ր, անբանաւոր չէ, անգամ մ'ալ կրկնեց ինչ ։ Բրտաբա շատ պիտի տուժէր քանակական օրուան զինարարութեան մը միջոց ։

Մնացած երկար խօսակցութեան մէջ, Լորտ Կրէնվիլ ընդհանրապէս ջանաց հաւանքել Գաղղիոյ պատգամաւորը, որ ազգային Պաշտպանութեան վարչութիւնը մտադիր պէտք էր ըլլալ օրինաւոր ճանչցնել ինքզինքը, ամէն հնարաւորութեամբ իրեն հետ միացնելով ազգային նուիրակութիւն մը, իբրեւ ճշմարիտ Անգղիացի, Գաղղիոյ կացութեան մէջ՝ իրեն համար ամենայն զարմանալին այս էր որ, եթէ իրօք կար իշխանութիւն մը, սակայն չկար որ եւ օրինաւոր հեղինակութիւն մը, խօսարանական երեսփոխանութիւն մը, Եւ ինքը կը ճարտարամտեր, օրէնսդիր ժողով մը չըլլալուն պատճառաւ, անոր փոխանակող բան մը հնարել ։ Եւ կը հարցնէր ինչ ինչու Պաշտպանութեան վարչութիւնը ժողովը մը չէր կազմեր գաւառներու ընդհանուր խորհուրդներով (Conseils généraux)։ Յետոյ իր կարծիքը յայտնելով բնաւ թէ ընտրութիւնները առանց զինազգաբարի ալ կրնային ըլլալ, եւ թէ, հարկ եղած առնել, կարեւորութիւն չկար՝ թշնամին գրաւուած Գաղղիոյ մասերուն խորհուրդ հարցնելու։ Օրինական ժողով մը հաստատելու համար, բաւական էր դեռ ազատ մնացած գաւառներու քուէները . . .

Իսկ բուն խնդրին գալով, իր կարծիքն ալ Պ. առ Պէօսպի կարծեաց հետ նոյն էր. առանց յամառելու խաղաղութիւն ընել, աւելի ցաւալի զոհողութեանց չենթարկուելու համար ։

Քանի մ'օր վերջ, Գաղղիոյ պատգամաւորը Հաուստըն դղեկին մէջ Պ. Կլետըսընէ հիւրասիրուած էր։ Անգղիոյ առաջին նախարարը մի եւ նոյն լեզուն բանեցուց, եւ

ինքն ալ Արտաքին գործոց նախարարին մերժումներն երկրորդեց՝ թէ եւ աւելի մեծ պերճախօսութեամբ ։

Լա Ֆրոնզենի առականբուն մէջ կը գտնուին ամէն հնարաւոր դէպքեր եւ մարդկային գործոց ամէն պարագաները։ Պ. Ռէյլլիսկեր, Կլետըսընի նահապետական առանձնարար թողուցած առնել, ստիպուեցաւ յիշել պատուելիին ու խղճուող աշակերտին առակը։

ԼԻՆՏԵՆԼԱՌՊ

ԲՆԱԲԱՆԱԿԱՆ

1900Ե ԴԻՏԱԿԸ

ՄԱՅՍ մեծիկ դիտակին խողովակը 60 մեգր երկայն է, ծակին լայնութիւնը 1,50 մեգր է. եւ իրեն ոսպնաձեւ ապակին 1,25 տրամագիծ ունի. ամբողջութեան ծանրութիւնը 20,000 հազարազրամէ աւելի է։ Բնականաբար այսպիսի երկայնութիւն եւ ծանրութիւն ունեցող դիտակ մը, սովորական դիտակաց նման մեքենականութեամբ վեր կամ վար իջեցնել՝ ալ կամ ձախ դարցնելը, անկարելի բան մ'է. որովհետեւ 60 մեգր մետաղային խողովակը կրնայ ծոխլ եւ փաստել։ Ուստի այս գոտարութեան յաղթելու համար, դիտակը հորիզոնական դիրքով այլեւայլ մոյթներու վրայ յեցած անշարժ կը կենայ։ Երկինքը դիտելու համար կը նայի խողոր հայելոյ մը մէջ, որ շարժական է նման աշխարհացոյց գունդերու։ Այս հայելին կարող է արեւելքէ արեւմուտք ընթացող որ եւ իցէ աստեղ ճառագայթները դիտակին հաղորդել։ Թէպէտեւ ոսպնաձեւը 1 մեգր եւ 25 հարիւրորդամեգր է, բայց երկնադէտ հայելոյ ապակին 2 մեգր տրամագիծ ունի, 0,27 հաստութիւն եւ 3600 հազարազրամ ծանրութիւն. այսպիսի ընդարձակ մակերեսով ռնեցող հայելոյ մը շինուիլը՝ քանի մը ամիս առաջ՝ անկարելի կը համարուէր. բայց Պ. Կոթիէ՝ համբաւաւոր ա-

բունտագէտը՝ յաջողեցաւ շինել՝ տալով
Հայերէն պահանջուած կառուարեալ ոգորկու-
թիւնը:

Դիտակը երկու ոսպնածե ունի՝ որոնք
ուղղահայեաց կերպով քովէքով հաստատուած
են շարժական կառքի մը վրայ՝ որով վայր-
կենական կերպով իրարու տեղը կրնան գրա-
ւել: Ասոնց մին պարզապէս դիտելու համար
է, իսկ միւսը տեսնուած առարկայի լուա-
նկարելու, ասով ուղղածնու համեմատ պիտի
յաջողինք ուսումնասիրել, զծել և պատկերել
երկնից աստղերը, և այլն:

Պրոֆիթին բովանդակ ծախքը 1.400.000
ֆրանք եղաւ: Լուսնոյ տրամագիծը ոսպնա-
ծեի վրայ 60 հարիւրամեղր է. առան ան-
գամ մեծցնող խոշորացոյց ապակիով մը
դիտելով զայն՝ ընդունուած մեծութիւնը 6000

անգամ աւելի պիտի ըլլայ՝ որ կը համապա-
տասխանէ լուսնոյ մերձենալուն՝ ոչ մէկ մեղրի՝
այլ 64 հազարամեղրի:

Այս պայմաններով պիտի կարողանանք
130 մեղր մեծութիւն ունեցող իրերը դիտա-
ւեննել. բայց շատ հաւանական է որ իրերը
պիտի յաջողին մեծցնել 16,000 անգամ,
և այն աստի պիտի տեսնենք մենք զլուսին՝
մեղմէ 38 հազարամեղր հեռու:

Այս հրէշ դիտակը այժմ լմննալու վրայ
է: Յիբրաի սա 1900ի ֆարիզու աշխարհա-
հանդիսին պիտաւոր զարդը պիտի ըլլայ և
զլուսն գործոց մինչեւ ցարդ եղած՝ տեսա-
բանական միջոցայից: Անշուշտ նոր լոյս և
մղում պիտի տայ տիեզերագիտութեան՝ այս
Պաղղիական հանճարի նոր պտուղը:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՂԱԶԻԿԵԱՆ Հ. Ա. — Միւլիթար	297
Ե. Հ. Ս. — Համք և իրենց ստուգարա- մութիւնը	300
ԷՓՐԻԿԵԱՆ Հ. Ս. — Բնաշխարհիկ բառա- բան. Ախալքալսք	302
Պրորատիկէ	307
ՏԷ ԱՄԻՋԻՍ. — Ճառեր մանչերու համար թարգ. ՔԱՄՔԱՏԻՆԵԱՆ Հ. Ա.	312
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ԳՈՐԷ. — Անտարամ մը. — երկրի մպտասխամը. թարգ. ՂԱԶԻ- ԿԵԱՆ Հ. Ա.	317
ՂԱԶԻԿԵԱՆ Հ. Ա. — Երկու խօսք Բիւ- րակի մէկ գրախօսականի մասին	318
ՍԱՐԵԱՆ Հ. Ս. — Մազմիսական քուն	324
Հայկական յօդուածներ հրատարա- կուած օտարազգի թերթերու մէջ	325
ՍՃԱՌԵԱՆ Հ. Ա. — Քննութիւն Սուլայլայի բարբառին	325

ԳՐԱՆՕՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐՆԿՆԵՐ.	
ՂԱԶԻԿԵԱՆ Հ. Ա. — Մատթէոս Ուռ- հայեցի	327
* — Հայ ռամկիմ հաւատքը	328
ՌՈՒՍԵԱՆ Հ. Վ. — Վելթէմ հառութ. — հրէայ Աքմէրը	328
Ղ. Հ. Ա. — Վելթէմ հառութ. Երիտասարդ ամգիպացիմ	328
Մուրատ—Ռափայէլեան Լիկլոնի աշա- կերտաց պատկարորութեամ հանդէս	329
Ե. Հ. Ս. — Հանդէս Հանդիսից — Մուրհամ- դակ — Հանրազնութակ — Մշակ — Տարագ — Հանդէս ամսօրեայ — Նոր կեսմը	334
ԵԱՏԻԿԵԱՆ Հ. Փ. — Քաղաքական. Դիւա- նագիտական պատգամաւորութիւն մը 1870ին մէջ	339
Բնաբանական. — 1900ի Դիտակը	343